

Toplantı : 18 CUMHURİYET SENATOSU S. Sayısı : 917

Organ ve Doku Alınması, Saklanması, Aşılması ve Nakli Hakkında Kanun Teklifinin Millet Meclisince Kabul Olunan Metni ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet ve Sosyal İşler Komisyonları Raporları. (M. Meclisi : 2/658; C. Senatosu : 2/149)

(Not : M. Meclisi S. Sayısı : 328)

*Millet Meclisi
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 2699*

13 . 4 . 1979

CUMHURİYET SENATOSU BAŞKANLIĞINA

Millet Meclisinin 11 . 4 . 1979 tarihli 77 nci Birleşiminde görüşülerek işaret oyuyla kabul edilen, Organ ve Doku Alınması, Saklanması, Aşılması ve Nakli Hakkında Kanun Teklifi, dosyası ile birlikte sunulmuştur.

Saygılarımla.

*Cahit Karakaş
Millet Meclisi Başkanı*

Not : Bu teklif 27 . 12 . 1978 tarihinde Başkanlıkça İlk Komisyona havale edilmiş ve Genel Kurulun 10, 11 . 4 . 1979 tarihli 76 ve 77 nci Birleşimlerinde görüşülerek kabul edilmiştir. (Millet Meclisi S. Sayısı : 328)

*Cumhuriyet Senatosu
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 6979 - 17170*

21 . 12 . 1978

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Cumhuriyet Senatosu Rize Üyesi Talât Doğan ile Ordu Milletvekili Bilâl Taranoğlu ve 13 arkadaşının, Organ nakli (Transplantasyonu) Yasa Teklifi ve gerekçesi ilişik olarak sunulmuştur.

Gerekli işlemin yapılmasını rica ederim.

Saygılarımla.

*Cumhuriyet Senatosu Başkanı V.
Başkanvekili
Cengizhan Yorulmaz*

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Organ nakli (Transplantasyonu) Kanun teklifinin yasalaşması için gereken işlemin yapılmasını saygı ile arz ederiz.

Rize Senatörü <i>Talât Doğan</i>	Tokat Senatörü <i>Cevdet Aykan</i>	Ankara Senatörü <i>Ergün Ertem</i>
Denizli Senatörü <i>Dr. Baha Akşit</i>	Ordu Milletvekili <i>Bilâl Taramoğlu</i>	Isparta Senatörü <i>Mustafa Gülcügil</i>
İçel Milletvekili <i>Nâzım Baş</i>	Eskişehir Milletvekili <i>Yusuf Cemal Özkan</i>	Kars Milletvekili <i>Dr. Hidayet Çelebi</i>
Nevşehir Senatörü <i>Ragıp Üner</i>	Adıyaman Milletvekili <i>Dr. Kemal Tabak</i>	Elazığ Milletvekili <i>Dr. Celâl Ertuğ</i>
Tokat Milletvekili <i>Sermet Durmuşoğlu</i>	Afyon Senatörü <i>Kâzım Karaağaçlıoğlu</i>	Tokat Milletvekili <i>Faruk Demirtola</i>

GENEL GEREKÇE

334 sayılı TC Anayasasının «Sağlık Hakkı» başlıklı 49 ncu maddesinde, herkesin beden ve ruh sağlığı içinde yaşayabilmesini ve tıbbi bakım görmesini sağlama görevi Devlete verilmiş bulunmaktadır.

Bugün için ülkemizde sürdürülen koruyucu sağlık hizmeti ve tedavi edici sağlık hizmeti yanında, çağdaş tıp biliminde de gerçekten pek etkin ve verimli bir düzeye ulaşılmıştır. Yıllar önce düşünülmesi bile olanak dışı bulunan bir çok varsayımlar, bugün birer realite haline gelmiştir. Bu süreçte tıp bilimi insan sağlığını ve yaşamını koruma ve devam ettirme yönünde önemli aşamalara ulaşmıştır.

Belirlenen aşamanın sonucu, bilindiği gibi çağdaş tıp biliminde (Transplantasyon) sözcüğü ile ifade edilen organ nakli işlemi, büyük ölçüde gerçekleşmiştir. Özellikle gelişmiş ülkelerde transplantasyon işleminin boyutu başarıya ulaşmış ve bu işlemin gelişme temposu hızlandırılmıştır.

İnsan vücudunda çeşitli hastalıklar nedeniyle görev yapamayacak duruma gelmiş bazı vücut kısımlarının yerine yapay parçaların (kol, bacak, damar, kalp kapakları ve eklemeler gibi) konması olanağı var ise de, hayatı önem taşıyan bazı organ ya da organ parçalarının (göz, kalp, karaciğer, böbrek, akciğer, pankreas gibi) görevlerini sürekli olarak yapabilecek yapay organların yapılması halen mümkün bulunmamakta ve bu yolda başarı ihtimalini verebilecek deneysel biçimde akademik ve klinik çalışmalara henüz rastlanılmamaktadır.

Akademik ve klinik çalışmaları içeriliğinde bugüne dek gerçekleştirilen transplantasyonun büyük bir bölümünü kalp, böbrek, göz, sindirim organları, kemik, damar, sinir, kıkırdak, ilik, adale ucu ve deri naklinin oluşturduğunu söyleyebiliriz. Ancak, bugün bile sözkonusu organların hepsinin değiştirilmesi gelişmiş bir biçimde mümkün olamamakta, fakat bunlar arasında tatmin edici bir düzeye ulaşanlar bulunmaktadır. Özellikle böbrek, göz nakli gibi.

Transplantasyonun gerektirdiği klinik ve bu yolda yetişmiş sağlık ekibi gereksinimi yanında, gösterdiği en önemli güçlük, yeni organın aşılandığı vücudun bu organı antijen gibi kabul edip, ona karşı antikorlar oluşturmasıdır. Başkaca deyişle, organın aşılandığı vücudun bunu kabul edip etmemesidir. Bu nedenle, transplantasyonun gerçekleştirilmesinden önce verici ile nakil yapılacak kişi arasında doku uyumunun saptanması zorunludur. Bu uyum sağlanmayan transplantasyonlarda başarı olasılığı yoktur. Doku uyumu ise genel olarak kalıtım yolu ile geçtiğinden, organ nakillerinde daha çok başarı, akrabalık ilişkisi bulunan kişiler arasında gerçekleşmektedir. Bununla beraber her zaman hastanın akrabaları arasından organını vermek isteyen bulunmayabilir.

Transplantasyonun tıbbi (Medic'al) gelişim gereksinimi, akademik ve klinik çalışmalarına büyük ölçüde hız vermişse de, bu gelişimi engelleyen en büyük faktörlerin başında, ortaya çıkan hukuksal sorunların giderilmemiş olması gelmektedir. Bu yönde gelişmiş ülkeler çıkardıkları yasalar ile hukuksal sorunlarını gidermişler

ve çağın insan sağlık ve yaşamında büyük yeri olan organ naklinde önemli derecede ilmi ve teknik başarı düzeyine ulaşmışlardır.

Yürürlükte olan yasalarımızda (Anayasa, Türk Medeni Kanunu, Borçlar Kanunu, Türk Ceza Kanunu, Umumi Hıfzıssıhha Kanunu, Tababet ve Şuabatın Tarzı İcrası Kanunu, Hususi Hastaneler Kanunu gibi) transplantasyonun hukuksal sorunlarını giderici hükümlerin yer almamış olması, ülkemizde organ nakli işleminin akademik ve klinik çalışmalarına olanak vermemektedir. Şimdiye dek yapılan bazı organ nakillerinde, transplantasyonu gerçekleştirmiş bulunan sağlık ekibi, cezai sorumluluk yönünden TCK'nun 456, 457, 467, 491 178/2, 240 ve 251 nci maddeleri içeriliğinde takibata maruz kalmışlardır. Ancak, Türk Yargıtayı tıbbın insan sağlığı ve yaşamı yönünden çağdaş gelişimine çalışan doktorları cezalandırmayı düşünmemiş ve mahkûmiyet kararları vermemiştir.

Öte yandan transplantasyonun İslam Dini kurallarına ters düştüğü akla gelebilirse de, dinimiz kurallarının da organ nakline olanak verdiği anlaşılmaktadır. Nitekim, bir yaralıya ve hastaya tedavi maksadıyla başka birinin kanını vermesinde veya bir körü gördürmek için ölü bir insanın gözünden bir kısmını alıp ona takmakta dinen bir sakınca bulunup bulunmadığı hakkındaki Diyanet İşleri İstişare Kurulunun 20 . 1 . 1960 günlü kararında;

1. Ayeti Kuran'iyenin delaletlerinden de anlaşılacağı üzere İslamiyette, hayati beşerin muhafazası zarureti ile haram şeylerin zaruri miktarda yenilmesi, içilmesi caiz olduğundan bir hastanın veya yaralının tedavisi kanlı canlı kimselerden alınıp verilecek kana tevakkuf ettiği takdirde bunu yapmakta bir mahzur bulunmadığı,

2. Bir körün görmesi, ölmüş bir insanın vasiyeti üzerine gözlerinin alınıp takılacak bir kısma tevakkuf ettiği takdirde bunu yapmakta da, - İslam fakihlerinde bazılarının ölmüş bir insanın kemiklerinden bir kısmının o kemiğe muhtaç diri bir insana eklenebileceği hakkındaki içtihatlarına binaen - bir mahzur görülmediği açıklanmıştır.

Tüm bu açıklamalardan kesin olarak ortaya çıkan gerçek, transplantasyonun ülkemizde gelişim gereksinimini sağlayıcı hukuk düzenlemesini Parlamentomuzun artık gerçekleştirmesinin zorunlu bir hale gelmiş olmasıdır.

Böylece Devletimiz de, Anayasa ile yüklendiği sağlık görevini daha ileri ve gelişmiş boyutları içeriliğinde yerine getirebilecektir.

Transplantasyon konusunda ise hukukumuzda duyulan boşluğun giderilebilmesi için çözümlenmesi gereken konular yasada, aşağıdaki gerekçe ile düzenlenmiştir.

Öncelikle bu konu ceza sorumluluğunu gerektiren haller ve ceza sorumluluğunu gerektirmeyen haller biçiminde mütalaa edilmiş ve yasa teklifinde maddeler bu amaca dönük olarak düzenlenmiştir.

Buna göre:

1. Rızasıyla da olsa bir insanın, yaşaması, kesinlikle varlığına bağlı olan tek organlarından birini almak,
2. Bir insanın organlarından her hangi birini, hatta vücudundan bir parçayı rızası dışında almak,

(Ancak, transplantasyonda rıza konusu tıbbi - Medical) nedenlerle özellik göstermekte ve rızanın alınması ya da saptanması hususunun işlerlik sağlayan esaslara bağlanması gerekmektedir. Zira, transplantasyon sağlıklı ve yaşamını sürdüren bir kişiden organ alınmak suretiyle gerçekleştirilebileceği gibi, ölü (Kadavra) veya bitkisel yaşam sürdürenden de gerçekleştirilmektedir. Ancak, işlemin ölüm olayının hemen akabinde yapılmasının medical zorunluğu vardır. Aksi halde nakledilen organın fonksiyon ifa etmesi söz konusu olmaz.)

3. Bitkisel yaşam sürdürenlerin vücudunda sayısı tek olan ve yaşamını sağlayan organlarından birini - ilgililerin rızası olsun ya da olmasın - almak,

4. Bitkisel yaşam içinde olanların vücudunda sayısı çift olan organlarından birini, bakmakla yükümlü yakınlarının veli ya da varsa vasisinin rızası dışında almak,

5. Transplantasyonda gerekli organların temininin bir ticari iş ya da komisyonculuk haline getirmemek,

6. Tıp ilminin gelişmesinin sağladığı bebek naklini, yasanın amacı dışında kaldığı da gözetilerek kapsam dışında bırakmak.

Gibi konuları, insancıl ve ahlaki düşünceler ile bir yaşam kurtarmak inancıyla da olsa yasaklamak ve cezai müeyyidelere bağlamak zorunluluğu görülmüştür.

Diğer taraftan ise,

1. İnsan vücudundaki çift organlardan (Böbrek, akciğer, göz ve burun gibi...) birini rızası ile almak ve rızayı belirli esaslara bağlamak,

2. Bitkisel yaşam içinde olanların yine çift organlarından birini ilgililerin (Varsa veli ya da vasisinin) rızasını almak,

3. Cesedin (Kadavranın) tek organlarından gerekse çift organlarından birini (Vasiyet üzerine, ya da ilgililerin rızası içinde ve gerekirse hatta rızaları bulunmadan) almak,

4. Bu hallerde bir kişiyi yaşama kavuşturmak amacıyla ve medical zorunluluk nedeniyle yapılacak transplantasyonun yürürlükteki mevzuatımız açısından suç sayılmadığını belirlemek.

5. Canlı ve sağlıklı bir kişiden alınacak organın gerektiğinde rıza yanında, bir ivaz karşılığında hasta-ya nakline yasal olanak verilmek,

6. Transplantasyonun ilmi, teknik ve denetim yönlerini Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına vermek, bu hususları düzenleyecek bir yönetmeliğin çıkarılmasını sağlamak.

Konuları transplantasyonun gerçekleşmesi ve geliştirilmesi realitesi ve zorunluluğu karşısında, yasanın düzenlenmesinde dikkate alınmıştır.

Yukarıda yer alan hukuksal sorunların, yasa teklifimizin parlamentomuzdan geçerek yasallaşması halinde, Devletimizin sağlık görevi ile akademik ve klinik düzeyinde tıp bilimimiz çağdaş gelişim düzeyine erişecek ve bu yolda Yasama Organımız kendisine düşen görevini de yerine getirmiş olacaktır.

30 . 6 . 1978

Millet Meclisi Başkanlığına

Türkiye'de kronik böbrek hastalarını kaçınılmaz sondan kurtarmak ve hayata kavuşturmak amacı ile Böbrek Bankası Kurulmasına Dair Kanun Teklifimiz eklice iki suret halinde sunulmuştur.

Gereğine müsaadelerinizi arz ederiz.

Kocaeli Milletvekili

İbrahim Topuz

İstanbul Milletvekili

Nilüfer Gürsoy

G E R E K Ç E

A) 20 nci Asır insan sağlığının korunmasında, insan ömrünün sağlıklı bir şekilde tutulmasında tıbbın en üst düzeye ulaştığı bir devirdir.

Bu devirde dünyanın bir çok memleketlerinde insandan insana organ nakli yapılarak sakatlar normale, kaçınılmaz sonu bekleyenler ise hayata kavuşturulmaktadır.

Türkiye'de halen kronik böbrek hastalığına yakalanarak kaçınılmaz sonu bekleyen her yıl on bin civarında hasta bulunmaktadır.

B) Yakın tarihlere kadar her hangi bir tedavi yapılamaz düşüncesi ile terk edilen kronik böbrek hastaları için, dializ ve böbrek transplantasyonunun uygulamaya konmasıyla yeni ufuklar açılmıştır. Bugün bilinen gerçek odur ki; kronik böbrek hastalığının tedavisi ancak bu iki yöntemle yapılabilmektedir.

I - DİALİZ :

a) Peritoneal Dializ :

Bu metotta karın içi özel dializ sıvısı ile yıkanır. Periton dializinin etkin olabilmesi için 48 - 72 saat süre ile uygulaması gerekmektedir. Daha fazla uygulamalar «Peritonit» denilen ölümcül bir hastalık meydana getireceğinden kronik böbrek hastalığının tedavisi için uzun vadeli bir yöntem değildir.

Bazı özel kateterlerle daha uzun süre Peritoneal dializ yapmak mümkün ise de yine bunlarda da karın içinin iltihaplanması büyük bir sorun teşkil eder.

b) Hemodializ :

Böbrek transplantasyonu yanında kronik böbrek hastalığının tedavisinde en etkin tedavi yöntemidir. Hemodializ ancak özel olarak kurulmuş merkezlerde yapılır. Hastalar bazı yapılan ameliyatlara hemodializ için hazırlanır. Bir hastanın hayatını devam ettirebilmesi için en az haftada iki defa hemodializ uygulamak gerekmektedir.

Kuruluş masrafları yanında bir defalık hemodializ uygulaması hastaya 3 500 lira, bu yılda yalnız hemodializ için 336 000 liraya ulaşmaktadır. Bu yüksek mali külfet yanında hemodializ olan hastaların uygulamalar arasında gereken gıda rejimi ve ilaçların kullanılmaları da belirli sorunlar meydana getirmektedir. Bununla beraber bugün için başka tedavi imkânı olmayan yani böbrek transplantasyonu için uygun donör bulunamayan hastalarda vazgeçilmez bir tedavi yöntemidir.

II - BÖBREK TRANSPLANTASYONU :

Böbrek transplantasyonu, bir kimsenin veya bir ölünün böbreklerinden birinin bir hastaya nakledilmesidir.

Birçok yönleriyle komplike olan yöntem 1954 yılından beri ve oldukça yaygın olarak 1962'den bu yana uygulanmaktadır.

Hacettepe hastanelerinde 3 Kasım 1975'ten beri bu işlem yapılmaktadır. Bugüne kadar yüze yakın hastaya ana, baba, kardeş ve çocuklarından alınan böbrekler takılmıştır.

Hastalara takılan böbreklerin iki kaynağı bulunmaktadır.

1. Canlı donör dediğimiz hastaların ana, baba, kardeşlerinden alınan ve hastaların dokularına uygunluk gösteren böbrekler. Bu şekilde yapılan transplantasyona akrabalararası transplantasyon denir.

2. Ölüden (Kadavradan) alınan böbrekler. Buna da Kadavra transplantasyonu denir.

Akrabalar arasında yapılan böbrek transplantasyonundan takılan böbreğin iki yıllık çalışma oranı yüzde yetmişin üzerinde olmasına karşın ölüden alınan böbreklerle yapılan transplantasyonda bu oran yüzde kırk ilâ elli arasındadır. Fakat akrabalar arasında yapılan transplantasyonun bazı sakıncaları halen mevcuttur.

a) Hastanın akrabalarından böbrek vermek isteyen bulunmayabilir. İster isteyerek, ister birçok baskıdan sonra böbreğini veren donörlerde büyük stresler ve depresyonlar meydana gelebilmektedir.

b) Canlı donörü mevcut olan vakalarda bazan doku uyumsuzlukları sebebiyle böbrek transplantasyonu mümkün olamamaktadır.

c) Takılan böbrek herhangi bir şekilde rezeksiyona uğrarsa diğer bir ifade ile reddedilirse hastanın hemodializden başka bir şansı kalmamaktadır. Bunun içindir ki dünyanın birçok ülkelerinde (İngiltere, Almanya, İsveç, Belçika, İsrail, Amerika ve diğerleri) çoğunlukla ölüden alınan böbrekler kullanılmaktadır. Avrupa ülkelerinde 31 . 12 . 1976'ya kadar uygulanan 14 614 böbrek transplantasyonunun 12 251 tanesi yani yüzde 83.3'ü ölüden alınan böbreklerle gerçekleştirilmiştir. Sadece 1 900 tanesi yani yüzde onyedisi akrabalarından alınan böbreklerle gerçekleştirilmiştir.

Kadavra Transplantasyonunun yararları şöylece sıralanabilir.

a) Ölü donörlerde akrabalık aranmamakta, yalnız kan grubu ve doku eşlendirilmesi yapılmaktadır.

b) Akrabası olmayan veya doku uyumsuzluğu olan hastalarda kadavra transplantasyonundan yararlanmaktadır.

c) Bir hastaya birkaç kere böbrek takılabilmektedir. Bugün literatür kaynaklarından dördüncü ve beşinci defa kadavradan böbrek nakli yapılan hastalara sık rastlanmaktadır.

d) Ayrıca bir kadavra iki hastaya donörlük yapmaktadır.

Ülkemizde yukarıda da arz edildiği cihetle kadavra transplantasyonuna hazır büyük bir hasta kitlesi bulunmaktadır.

Özellikle hemodializ ünitelerinin az, olanakların kısıntılı ve uygulamanın pahalı olduğu gözönüne alınırsa kadavra transplantasyonuna, duyulan ihtiyaç daha iyi değerlendirilebilir.

Kadavra transplantasyonu için : Ölen bir insanda böbreği ölüm anında veya ölümden çok kısa bir süre sonra almak gerekmektedir.

Ölüm anı kavramı bu yönüyle bütün ülkelerde yıllardan beri tartışılmış «Ölüm anında» esas unsurları bugün saptanmıştır.

Ölüm anını simgeleyen başlıca iki unsur vardır.

1. Beyin dokusunun ölümü,
2. Solunumun durması,

Beyin dokusunun öldüğünü gösterecek en kesin kriter beyin elektroensefalografisinde (EEG) beyin dalgalarının düzleşmesi halidir. Böylece bir hasta beyin dokusunun hayata dönme olanağı kalmadığı kesinlikle anlaşılır. Solunum sistemi dışarıya açık bir sistem olduğu için bazı mekanik araçlarla işler halde tutulabilir. Hastanın kendisi soluyamıyor ise bu araçlar kullanılır. Eğer yukarıda bahsettiğimiz beyin dokusunun ölümü meydana gelmiş ise hastanın tekrar kendi kendine nefes alma fonksiyonu geri dönmez. Mekanik araç hastadan çıkarıldığı zaman solunum durur.

Eğer hastanın kalbi o ana kadar kendiliğinden çalışıyorsa aracın hastadan ayrılmasından 2 - 3 dakika sonra durur. Ölüm işte bu andır. O halde şurası açıklıkla ve bütün vicdani endişelerden arınmış olarak söylenebilir ki eğer hastanın (EEG) bulguları düz bir çizgi halinde ise ve mekanik araçlar kullanılmadığı zaman solunum olanak dışı ise bu hasta ölü demektir.

Kanımız ve vicdani inancımız odur ki bu ölü vücudun organları diğer bir hasta insanı hayata kavuşturması bakımından kullanılmalıdır.

MADDE GEREKÇELERİ

1. Anagerekçede izah edilen nedenlerle kaçınılmaz sona ölüme giden kronik böbrek hastalarını hayata döndürme ve sağlıklı yaşama olanağına kavuşturma amacı ile kurulmuştur.
2. Böbrek bankasının varlığı ancak bu koşullara bağlı olduğundan.
3. Medeni Kanunun varislere tanıdığı hak olduğundan bu madde getirilmiştir.
4. Böbrek naklinin en iyi şartlarla ve yanlış yorumlara ve uygulamalara meydan vermeyecek şekilde gerçekleştirilmesini sağlamak maksadı ile madde konmuştur.
5. Yürütme madde olduğundan,
6. Yürürlük madde olduğundan.

KOCAELİ MİLLETVEKİLİ İBRAHİM TOPUZ VE İSTANBUL MİLLETVEKİLİ NİLÜFER GÜRSOY'UN TEKLİFİ

Böbrek Bankası Kurulmasına Dair Kanun Teklifi

MADDE 1. — Türkiye'de kronik böbrek hastalarını hayata kavuşturmak amacı ile bir böbrek bankası kurulmuştur.

MADDE 2. — Böbrek Bankası varlığını sağlıklı kişilerin hayatta iken böbreklerini bankaya bağışlamaları veya varislerin kişinin ölümünden sonra yapacağı bağışlarla sürdürecektir.

MADDE 3. — Bankaya sağlığında bağışta bulunan kişinin ölümü halinde varislerinin böbrek konusundaki veraset hakları kaldırılmıştır.

MADDE 4. — Kadavradan böbrek nakli ile ilgili bir yönetmelik üç ay içinde Sağlık Bakanlığının koordinatörlüğünde Türkiye'de mevcut bütün tıp fakülteleri yetkililerinin iştiraki ile hazırlanacaktır.

MADDE 5. — Bu Kanun yayımlandığı tarihten itibaren yürürlüğe girer.

MADDE 6. — Bu Kanunu Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı yürütür.

TASARI VEYA TEKLİFİN

Sıra Sayısı

ÖZETİ

M. M. 328	C. S.	Organ ve Doku Alınması, Saklanması, Aşılması ve Nakli Hakkında Kanun Teklifi.
--------------	-------	---

MİLLET MECLİSİNDE KALDIĞI SÜRE	: 3 aydan fazla
CUMHURİYET SENATOSUNDA KALACAĞI SÜRE	: 3 ay.
SÜRENİN BİTİŞ TARİHİ	: 13 Temmuz 1979

TASARI VEYA TEKLİFİN HAVALA EDİLDİĞİ
KOMİSYONLAR, TANINAN SÜRE (Gün)

1. — Anayasa ve Adalet Komisyonu 10 gün
 2. — Sosyal İşler Komisyonu 10 gün
- Gündeme 27 . 4 . 1979

**Anayasa ve Adalet Komisyonu
Raporu**

Cumhuriyet Senatosu
Anayasa ve Adalet Komisyonu
Esas No. : 2/149
Karar No. : 67

24 . 4 . 1979

Cumhuriyet Senatosu Yüksek Başkanlığına

Millet Meclisi Genel Kurulunun 11 Nisan 1979 tarihli 77 nci Birleşiminde görüşülerek işaret oyuyla kabul edilen, Organ ve Doku Alınması, Saklanması, Aşılması ve Nakli Hakkında Kanun Teklifi, Millet Meclisi Başkanlığının 13 Nisan 1979 tarihli ve 2699 sayılı yazıları ile Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına, Cumhuriyet Senatosu Başkanlığınca da aynı gün, teklif komisyonumuza gönderilmiştir.

Komisyonumuzun, 17 Nisan 1979 tarihli toplantısında, anılan teklifin önce, üç kişiden oluşan bir Alt Komisyonunda incelenmesi kabul edilmiştir.

Safa Reisoğlu, M. Fahri Dayı ve Ahmet Tahtakılıç'dan oluşan Alt Komisyon, 19 Nisan 1979 tarihli toplantısında; Adalet Bakanlığı Kanunlar Planlama ve Araştırma Genel Müdürlüğü Başmüşaviri Salim Özdemir, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Danışma ve İnceleme Kurulu Başkanı Dr. İbrahim Gürol ile uzman olarak davet edilen, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi öğretim üyelerinden Doç. Dr. Mehmet Haberal ve Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyelerinden Doç. Dr. Nevzat Toroslu da hazır olduğu halde incelemelerini yapmış ve hazırladığı raporu Komisyon Başkanlığına sunmuştur.

Komisyonumuzun 24 Nisan 1979 tarihli toplantısında, organ ve doku nakli konusunda ilk kez yasal bir düzenleme getiren teklif olumlu bulunmuş, tümü kabul edilmiş ve maddelerinin incelenmesine geçilmiştir.

Komisyonumuz, Millet Meclisi metninin maddelerini Alt Komisyonun raporunun ışığı altında incelemiş, 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 16 ve 17 nci maddeleri aynen, 4, 10, 14 ve 15 nci maddeleri ise aşağıdaki nedenlerle değiştirerek kabul etmiştir.

Komisyonumuz, Millet Meclisi metninin 4 ncü maddesini dilbilgisine uygun biçimde değiştirerek kabul etmiştir.

Organ ve doku alınması, saklanması, aşılması ve nakli insan yaşamını tehlikeye sokabilecek nitelikteki işlemlerdir. Böylesine önemli işlemlerin yapılabilmesi bu işlemleri yapabilecek nitelik ve düzeydeki personel, araç ve gerece sahip olmayı gerektirir. Bu nedenle verici ve alıcılar yönünden tam bir güvenlik sağlamak amacıyla 10 ncu maddeye 2 ve 3 ncü fıkraların eklenmesi Komisyonumuzca uygun bulunmuştur.

Komisyonumuzca, ölüden organ ve doku alma koşullarının uygulamada hiç bir duraksamaya yer bırakmaması için 14 ncü maddenin yeniden düzenlenmesi yoluna gidilmiştir.

Kanuna aykırı davranış ile verilecek cezalar arasında bir uygunluk sağlamak amacıyla da 15 nci madde Komisyonumuzca yeniden düzenlenmiştir.

Konunun önemi bakımından, Komisyonumuzca, teklifin, Genel Kurulda öncelik ve ivedilikle görüşülmesinin sağlanması da kararlaştırılmıştır.

İşbu raporumuz, Sosyal İşler Komisyonuna gönderilmek üzere, Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan
Tokat
Zihni Betil

Sözcü
Manisa
M. Fahri Dayı

Kâtip
Samsun
Şaban Demirdağ
Toplantıda bulunamadı

Bursa
Şeref Kayalar
Toplantıda bulunamadı

C. Bşk. S. Üye
Safa Reisoğlu

Çankırı
Gürhan Titerek

Hatay
Mustafa Deliveli
Toplantıda bulunamadı

İstanbul
Ali Oğuz
Toplantıda bulunamadı

İzmir
Kâmrân Erkmenoğlu
14 ncü maddenin görüşülmesine kadar toplantıya katıldı. Mazareti nedeniyle ayrıldı

Niğde
Ergun Özkan
Toplantıda bulunamadı

Sivas
Muhittin Taylan

Tabii Üye
Mucip Ataklı

Tabii Üye
Ahmet Yıldız
Toplantıda bulunamadı

Tekirdağ
Hayri Mumcuoğlu

Uşak
Ahmet Tahtakılıç

**Sosyal İşler Komisyonu
Raporu**

*Cumhuriyet Senatosu
Sosyal İşler Komisyonu
Raporu*

Esas No. : 2/149

Karar No. : 3

26.4.1979

Cumhuriyet Senatosu Yüksek Başkanlığına

Millet Meclisinin 11 . 4 . 1979 tarihli 77 nci Birleşiminde görüşülerek işaret oyu ile kabul edilen, Organ ve Doku Alınması, Saklanması, Aşılması ve Nakli Hakkında Kanun Teklifi, Komisyonumuzun 26.4.1979 tarihli toplantısında, ilgili Bakanlık temsilcilerinde katılmasıyla incelendi ve görüşüldü.

Kanun Teklifinin gerekçesinde; organ ve doku alınması, saklanması, aşılması ve nakli konusunda yasal bir düzenleme bulunmayışı nedeniyle uygulamada büyük güçlüklerin ortaya çıktığı, gerekli çalışmaların yapılamadığı açık olarak belirtilmektedir.

Bu gereksinimi karşılamak üzere hazırlanmış bulunan bu kanun teklifi, prensip olarak Komisyonumuzca da benimsenmiş bulunmaktadır.

Millet Meclisi metninin 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 16 ve 17 nci maddelerini, C. Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonunun değiştirerek kabul ettiği, 4, 14 ve 15 nci maddelerini aynen kabul eden Komisyonumuz, iş bu Kanun Teklifini Genel Kurulun tasvip'lerine sunulmak üzere yüksek Başkanlığınıza arz eder.

Başkan Rize <i>Talât Doğan</i>	Sözcü İstanbul Erdoğan Adalı Toplantıda bulunamadı	Kâtip Kayseri <i>Sami Turan</i>
Bu Kanunda Sözcü İstanbul <i>Solmaz Belül</i>	Üye Ankara <i>Ergün Ertem</i>	Üye Hatay Kemal Kılıçoğlu Toplantıda bulunamadı
Üye İsparta Mustafa Gülcigil Toplantıda bulunamadı	Üye Kastamonu Münif İslamoğlu Toplantıda bulunamadı	Üye Nevşehir Ragıp Üner Toplantıda bulunamadı
	Üye Tabii Üye <i>Sezai O'kan</i>	Üye C. Bşk. S. Üye <i>Halil Tunç</i>

C. SENATOSU RİZE ÜYESİ TALÂT DOĞAN VE
14 ARKADAŞININ TEKLİFİ

Organ Nakli (Transplantasyonu) Yasa Teklifi

Amaç ve Kapsam :

MADDE 1. — Vücudundaki tek organlarından biri ve çift organlarından biri veya her ikisi fonksiyonu kaybetmiş bulunan bir kişiyi yaşama veya sağlığına kavuşturmak amacıyla yapılacak organ nakli (Transplantasyon) işlemi ile usul ve esasları, yasak ve cezaları bu kanunla düzenlenmiştir.

Vasiyet ve Rıza ile Yapılan Organ Nakli :

MADDE 2. — a) Reşit ve mümeyyiz bir kişinin vücudundaki çift organlarından biri rızası ile,

b) Ölmüş bir kişinin kadavrasındaki çift ya da tek organları vasiyeti ya da o anda yanında olan ana, baba, eşi, kardeş, çocukları ile varsa vasisinden birinin rızası ile,

c) Bitkisel yaşam sürdüren bir kişinin vücudundaki çift organlarından birinin nakli, onun yaşamını sona erdirmeyeceğinin, nakli gerçekleştirecek hastane sağlık kurulunun raporu ile belgelenmek kaydıyla, vasiyeti ya da ana, baba, eşi, kardeş, çocukları ile varsa vasisinden karabet sırasına göre birinin rızası ile,

Bir insanı yaşam ve sağlığına kavuşturmak için alınabilir.

Vasiyet ve Rızayı Gerektirmeyen Hal :

MADDE 3. — Kaza veya doğal afetler sonucu vücudunun uğradığı, ağır harabiyet nedeniyle yaşamı sona ermek üzere veya sona ermiş olan bir kişinin sağlam organları, bu hali nakli gerçekleştirecek hastane sağlık kurulunun raporu ile belgelenmek kaydıyla, yaşamı organ nakline bağlı olan ve nakilde ivedilik ile tıbbi zorunluluk bulunan hallerde vasiyet ve rıza aranmaksızın, organ nakli yapılabilir.

Yasak Olan Organ Nakli :

MADDE 4. — a) Bir insanın kendisinin, veli veya varisinin rızası olsun olmasın, yaşaması varlığına bağlı olan tek organlarından herhangi birisi,

b) Bir insanın kendisinin, veli veya vasisinin rızası dışında organlarından herhangi birisi,

c) İkinci maddenin (b) fıkrasına göre vasiyet ve rıza alınmadan kadavranın organlarından herhangi birisi,

d) İkinci maddenin (c) fıkrasına göre rıza olsun, ya da olmasın bitkisel yaşam sürdüren kişilerin vücudunda tek olan veya yaşamı ona bağlı olan organlarından herhangi birisi,

Organ nakli için alınamaz.

Ölüm Anının Saptanması :

MADDE 5. — Organ alınacak kişinin tıbben ölmüş olduğu organ naklini yapacak hekimlerin dışında, biri kardiyolog, diğerleri nörolog ve nöroşirürjien olmak üzere üç kişilik hekim kurulunca saptanır.

Kan - Doku Uyuşumu :

MADDE 6. — Organı alınacak ve kendisine nakledilecek kişilerde kan ve doku uyumu yoksa organ nakli yapılamaz.

Kan ve doku uyumunun nakil işleminden önce bir raporla saptanması zorunludur.

Vasiyetin Saptanması :

MADDE 7. — Organ naklinde vasiyet;

a) Organ nakline müsaade edilen hastanelerde tutulacak olan vasiyet siciline, vasiyet edenin daha önce sağlığındaki vasiyetini kaydetmek,

b) Organının alınmasını vasiyet edenin hastalığında, en az hüviyetleri bilinen iki tanığın imzaladığı tutanağa vasiyeti kaydetmek,

c) Organı alınmasını vasiyet edenin sağlığında veya hastalığında yazdığı yazılı vasiyetnamesi,

d) Hastanın ikinci maddede sözü edilen yakınlarının hastanın vasiyetine dair beyanının en az hüviyetleri bilinen iki tanığın imzaladığı tutanağı kaydetmek,

Biçimlerinden biri ile saptanır.

Rızanın Saptanması :

MADDE 8. — Organ naklinde rıza;

a) Reşit ve mümeyyiz kişinin rızasının en az hüviyetleri bilinen iki tanığın imzaladığı tutanağı kaydedilmek,

b) Kadavradan ve bitkisel yaşam sürdürenden organ naklinde rıza, ikinci madde uyarınca rıza gösterenin rızasının en az hüviyetleri bilinen iki tanığın

(Teklif)

imzaladığı tutanağı kaydedilmek biçimleri ile saptanır.

Ticaret Yasağı :

MADDE 9. — İnsan organları ticaret yapmak maksadıyla satılamaz ve komisyonculuğu yapılamaz.

Ancak, reşit ve mümeyyiz bir kişi sağlığında rızasıyla vücudundaki çift organlarından birisini, vasiyetiyle de ölümünde kadavrasının organlarını bir ivaz karşılığında organ nakli amacıyla verebilir veya bırakabilir.

Ceza Sorumluluğu :

MADDE 10. — Bu Kanun hükümlerine uygun olarak yapılan organ nakilleri Türk Ceza Kanunlarına göre bir suç eylemi oluşturmaz.

Ceza Müeyyideleri :

MADDE 11. — Organ naklini bu Kanun hükümlerine aykırı bir şekilde yapan hekimler ile gerçek dışı rapor veren ilgili kurul üyeleri Türk Ceza Kanununun şahsa karşı müessir fiiller hükümleri uyarınca cezalandırılır.

Bu cezalar tecil edilmez;

MADDE 12. — Kazanç amacıyla organ teminini ticari bir iş halinde icra edenler ile bunun komisyonculuğunu yapan herkes bir yıldan üç yıla kadar hapis ve 5 bin liradan 15 bin liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler.

Bu cezalar tecil edilemez;

Yönetmelikler :

MADDE 13. — Organ nakli işleminin gerektiği ekibin sayısı ile niteliği ve nakil sırasında bulunması gerekli araç, gereç ile sair tüm hususlar,

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca çıkarılacak yönetmeliklerle saptanır.

Bu yönetmeliklere uygun hastanelere hangi organ nakli işlemini yapacaklarına Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca karar ve müsaade edilir.

Yürürlük :

MADDE 14. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme :

MADDE 15. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

MİLLET MECLİSİNİN KABUL ETTİĞİ METİN

Organ ve Doku Alınması, Saklanması, Aşılması ve Nakli Hakkında Kanun Teklifi

I. BÖLÜM

Genel Hükümler

Amaç :

MADDE 1. — Tedavi, teşhis ve bilimsel amaçlarla organ ve doku alınması, saklanması, aşılması ve nakli bu Kanun hükümlerine tabidir.

Kapsam :

MADDE 2. — Bu Kanunda sözü edilen organ ve doku deyiminden, insan organizmasını oluşturan her türlü organ ve doku ile bunların parçaları anlaşılır.

Oto - grefler, saç ve deri alınması, aşılması ve nakli ile kan transfüzyonu bu Kanun hükümlerine tabi olmayıp, yürürlükte bulunan sağlık yasaları, tüzükleri, yönetmelikleri ve tıbbi deontoloji kuralları çerçevesinde gerçekleştirilir.

MADDE 3. — Bir bedel veya başkaca çıkar karşılığı, organ ve doku alınması ve satılması yasaktır.

MADDE 4. — Bilimsel, istatistik ve haber niteliğindeki bilgi dağıtımı halleri ayrık olmak üzere, organ ve doku alınması ve verilmesine ilişkin her türlü reklam yasaktır.

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

Organ ve Doku Alınması, Saklanması, Aşılması ve Nakli Hakkında Kanun Teklifi

MADDE 1. — Millet Meclisi metninin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Millet Meclisi metninin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Millet Meclisi metninin 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Bilimsel, istatistik ve haber niteliğindeki bilgi dağıtımı halleri ayrık olmak üzere, organ ve doku alınması ve verilmesine ilişkin her türlü reklam yasaktır.

SOSYAL İŞLER KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

Organ ve Doku Alınması, Saklanması, Aşılması ve Nakli Hakkında Kanun Teklifi

MADDE 1. — Millet Meclisi metninin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Millet Meclisi metninin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Millet Meclisi metninin 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — C. Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonunun kabul ettiği 4 ncü madde aynen kabul edilmiştir.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

II. BÖLÜM

Yaşayan Kişilerden Organ ve Doku Alınması

Yaş ve Nitelik :

MADDE 5. — Onsekiz yaşını doldurmamış ve mümeyyiz olmayan kişilerden organ ve doku alınması yasaktır.

Muvafakat :

MADDE 6. — Onsekiz yaşını doldurmuş ve mümeyyiz olan bir kişiden organ ve doku alınabilmesi için vericinin en az iki tanık huzurunda açık, bilinçli ve tesirden uzak olarak önceden verilmiş yazılı ve imzalı veya en az iki tanık önünde sözlü olarak beyan edip imzaladığı tutanağın bir hekim tarafından onaylanması zorunludur.

Bilgi Verme ve Araştırma Yükümlülüğü :

MADDE 7. — Organ ve doku alacak hekimler :

a) Vericiye, uygun bir biçimde ve ayrıntıda organ ve doku alınmasının yaratabileceği tehlikeler ile, bunun tıbbi, psikolojik, ailevi ve sosyal sonuçları hakkında bilgi vermek;

b) Organ ve doku verenin, alıcıya sağlayacağı yararlar hakkında vericiyi aydınlatmak;

c) Akli ve ruhi durumu itibariyle kendiliğinden karar verebilecek durumda olmayan kişilerin vermek istedikleri organ ve dokuları almayı reddetmek;

d) Vericinin evli olması halinde birlikte yaşadığı eşinin, vericinin organ ve doku verme kararından haberi olup olmadığını araştırıp öğrenmek ve öğrendiğini bir tutanakla tespit etmek;

e) Bedel veya başkaca çıkar karşılığı veya insancıl amaca uymayan bir düşünce ile verilmek istenen organ ve dokuların alınmasını reddetmek;

f) Kan veya sıhri hısımlık veya yakın kişisel ilişkilerin mevcut olduğu durumlar ayrık olmak üzere, alıcının ve vericinin isimlerini açıklamamak;

Zorundadırlar.

Alınamayacak Organ ve Dokular :

MADDE 8. — Vericinin yaşamını mutlak surette sona erdirecek veya tehlikeye sokacak olan organ ve dokuların alınması, yasaktır.

(Anayasa ve Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 5. — Millet Meclisi metninin 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Millet Meclisi metninin 6 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Millet Meclisi metninin 7 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 8. — Millet Meclisi metninin 8 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Sosyal İşler Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 5. — Millet Meclisi metninin 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Millet Meclisi metninin 6 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Millet Meclisi metninin 7 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 8. — Millet Meclisi metninin 8 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

Tahlil ve İnceleme Yapma Zorunluğu :

MADDE 9. — Organ ve doku alınması, aşılması ve naklinden önce verici ve alıcının yaşamı ve sağlığı için söz konusu olabilecek tehlikeleri azaltmak amacıyla gerekli tıbbi inceleme ve tahlillerin yapılması ve sonucunun bir olurluluk raporu ile saptanması zorunludur.

Organ ve Doku Almaya, Saklamaya, Aşılamaya ve Nakline Yetkili Sağlık Kurumları :

MADDE 10. — Organ ve doku alınması, saklanması, aşılması ve naklinin, bu işler için gerekli uzman personele, araç ve gerece sahip sağlık kurumlarında yapılması zorunludur.

III. BÖLÜM

Ölüden Organ ve Doku Alınması

Ölüm Halinin Saptanması :

MADDE 11. — Bu Kanunun uygulanması ile ilgili olarak tıbbi ölüm hali, bilimin ülkede ulaştığı düzeydeki kuralları ve yöntemleri uygulanmak suretiyle, biri kardiolog, biri nörolog, biri nöroşirürjisyen ve biri de anesteziyoloji ve reanimasyon uzmanından oluşan 4 kişilik hekimler kurulunca oy birliği ile saptanır.

Hekimlere İlişkin Yasak İşlemler :

MADDE 12. — Alıcının müdavi hekimini ile organ ve doku alınması, saklanması, aşılması ve naklini gerçekleştirecek olan hekimlerin, ölüm halini saptayacak olan Hekimler Kurulunda yer almaları yasaktır.

Tutanak Düzenleme :

MADDE 13. — 11 nci maddeye göre ölüm halini saptayan hekimlerin ölüm tarihini, saatini ve

(Anayasa ve Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 9. — Millet Meclisi metninin 9 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Organ ve Doku Almaya, Saklamaya, Aşılamaya ve Nakline Yetkili Sağlık Kurumları :

MADDE 10. — Organ ve doku alınması, saklanması, aşılması ve naklinin, bu işler için gerekli uzman personele, araç ve gerece sahip sağlık kurumlarında yapılması zorunludur.

Hangi sağlık kurumlarında ne tür organ ve doku alınacağı, saklanacağı, aşılacağı ve nakledileceği, ilgili tıp fakülteleri ve diğer kuruluşların kendi aralarında seçecekleri temsilcilerinin görüşü alınmak suretiyle Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca yapılacak bir yönetmelikte gösterilir.

Bu yönetmelik, Kanunun yayımı tarihinden itibaren en geç üç ay içinde hazırlanır.

MADDE 11. — Millet Meclisi metninin 11 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 12. — Millet Meclisi metninin 12 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 13. — Millet Meclisi metninin 13 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Sosyal İşler Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 9. — Millet Meclisi metninin 9 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 10. — Millet Meclisi metninin 10 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 11. — Millet Meclisi metninin 11 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 12. — Millet Meclisi metninin 12 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 13. — Millet Meclisi metninin 13 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

ölüm halinin nasıl saptandığını gösteren ve imzalarını taşıyan bir tutanak düzenleyip, organ ve dokunun alındığı sağlık kurumuna vermek zorundadırlar. Bu tutanak ve ekleri ilgili sağlık kurumunda on yıl süre ile saklanır.

Ölüden Organ ve Doku Alma Koşulu :

MADDE 14. — Bir kimse sağlığında vücudunun tamamını veya organ ve dokularını, tedavi, teşhis ve bilimsel amaçlar için bıraktığını resmi veya yazılı bir vasiyetle belirtmemiş veya bu konudaki isteğini iki tanık huzurunda açıklamamış ise sırasıyla ölüm anında yanında bulunan eşi, reşit çocukları, ana veya babası veya kardeşlerinden birisinin; bunlar yoksa yanında bulunan herhangi bir yakınının muvafakatiyle ölüden organ veya doku alınabilir.

Aksine bir vasiyet veya beyan yoksa, kornea gibi ceset üzerinde bir değişiklik yapmayan dokular alınabilir.

Ölü, sağlığında kendisinden ölümünden sonra organ veya doku alınmasına karşı olduğunu belirtmişse organ ve doku alınmaz.

Kaza veya doğal afetler sonucu vücudunun uğradığı ağır harabiyet nedeniyle yaşamı sona ermiş olan bir kişinin, yanında yukarıda sayılan kimseleri yoksa, sağlam doku ve organları, tıbbi ölüm hali 11 nci maddede belirlenen Uzmanlar Kurulunun Raporu ile belgelenmek kaydıyla, yaşamı organ ve doku nakline bağlı olan ve naklinde ivedilik ve tıbbi zorunluluk bulunan hallerde, vasiyet ve rıza aranmaksızın, organ veya doku nakli yapılabilir.

IV. BÖLÜM

Ceza Hükümleri

Yasak Eylemler :

MADDE 15. — Bu Kanuna aykırı şekilde organ ve doku alan, saklayan, aşıl原因 ve nakledenlerle bunların alım ve satımını yapanlar, alım ve satımına aracılık edenler veya bunun komisyonculuğunu yapanlar hakkında, fiil daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde iki yıldan dört yıla kadar hapis ve

(Anayasa ve Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Ölüden Organ ve Doku Alma Koşulu :

MADDE 14. — Ölüden organ ve doku alınabilmesi veya cesedin tamamının bilimsel amaçlarla kullanılabilmesi, ölüm anında yanında bulunan eşinin, eşi yok ise veya orada değil ise, sırasıyla reşit çocuklarından, ana ve babasından veya kardeşlerinden birinin yazılı olarak ifade edilmiş veya en az iki doktorun imzasını taşıyan bir tutanakla tespit edilmiş muvafakatine bağlıdır. Bu fıkrada öngörülen yakınlarından hiçbiri hayatta bulunmayan bir kimsenin cesedinden, başka bir yakınının muvafakati aranmaksızın, gerektiğinde organ ve doku alınabilir.

Bir kimse, sağlığında, vücudunun tamamını veya organ ve dokuların teşhis, tedavi ve bilimsel amaçlar için bıraktığını yazılı bir belge ile ifade etmişse, cesedinden organ ve doku alınabilmesi için birinci fıkrada sayılan kimselerin muvafakati aranmaz.

Kornea gibi, ceset üzerinde bir değişiklik yapmayan dokular ile böbreklerin alınması da muvafakata bağlı değildir.

Bir kişinin ölümü anında, yanında birinci fıkrada sayılan yakınlarından biri yoksa, yaşamı doku ve organ nakline bağlı olan bir kimsenin varlığı ve nakilde tıbbi ivedilik bulunması halinde, muvafakat aranmaksızın organ ve doku nakli yapılabilir.

Bir kimse, kendisinden, ölümünden sonra organ ve doku alınmasına karşı olduğunu yazılı bir irade beyanıyla belirtmiş ise, cesedinden organ ve doku alınmaz.

Yasak Eylemler :

MADDE 15. — Bu Kanuna aykırı davranışlar ve bu Kanuna aykırı bir şekilde organ ve doku alım ve satımına aracılık edenler veya bunun komisyonculuğunu yapanlar hakkında, fiil daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde, üç aydan bir yıla kadar ha-

(Sosyal İşler Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 14. — C. Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonunun kabul ettiği 14 ncü madde aynen kabul edilmiştir.

MADDE 15. — C. Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonunun kabul ettiği 15 nci madde aynen kabul edilmiştir.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

50 000 liradan 100 000 liraya kadar ağır para cezasına hükmolunur.

MADDE 16. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 17. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

(Anayasa ve Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

pis, beşbin liradan yirmibin liraya kadar ağır para cezasına hükmolunur.

MADDE 16. — Millet Meclisi metninin 16 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 17. — Millet Meclisi metninin 17 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Sosyal İşler Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 16. — Millet Meclisi metninin 16 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 17. — Millet Meclisi metninin 17 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

